

2025-07-28

Remissvar över "Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner"

Statskontorets uppdrag

Statskontoret har på uppdrag av regeringen analyserat hur kommuner och regioner tillämpar kommunallagens (2017:725) bestämmelser om kontroll och uppföljning av privata utförare och hur ansvaret är fördelat mellan fullmäktige, styrelse och nämnder. Statskontoret har analyserat om kommunallagen behöver ändras och om det behövs andra åtgärder för att förstärka kommunsektorns kontroll och uppföljning i syfte att motverka välfärdsbrottslighet, oseriösa aktörer och korruption. Kommuner och regioner bör överväga om kontrollen av privata utförare behöver stärkas. Kommuners och regioners arbete med kontroll och uppföljning av privata utförare är avgörande för att förhindra välfärdsbrott och även för att hindra oseriösa aktörer att etablera sig. Men det är också avgörande för att kommuner och regioner ska kunna ha en effektiv verksamhet i ett större perspektiv. Statskontoret bedömer att kommuner och regioner bör överväga om deras kontroll av privata utförare behöver prioriteras högre än i dag. Vår analys visar att både det politiska ledarskapet och förvaltningens chefskap är avgörande för att kommunerna och regionerna ska prioritera kontroll och uppföljning med inriktning på välfärdsbrott tillräckligt högt. Det är också väsentligt att kommuner och regioner har tillgång till effektiva metoder, exempelvis automatiska kontroller samt att de kan arbeta aktivt och strategiskt med riskanalyser och utbildningar för att förhindra välfärdsbrott, oegentligheter och korruption. Vi bedömer även att kompetensen för upphandling och avtalsuppföljning kan behöva stärkas lokalt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Vård och omsorg ser positivt på att Statskontoret analyserat hur kommuner och regioner arbetar med att kontrollera och följa upp privata utförare i syfte att stärka kommunsektorns kontroll och uppföljning.

Prioritera kontroll och uppföljning högre

Vård och omsorgsnämnden ser positivt på att kontroll och uppföljning lyfts fram som prioriterade områden. Det är viktigt att dessa frågor ges en tydligare strategisk tyngd över tid och att verksamheterna som arbetar med uppföljning får långsiktigt stöd.

Om målet är att öka både omfattning och frekvens av uppföljning och kontroll årligen, kommer det att vara kostnadsdrivande – särskilt för mindre kommuner där enstaka tjänster ofta bär flera uppdrag. Därför är det också viktigt att staten erbjuder riktat stöd och finansiering. Även om utredningen visar på att det på sikt kan

medföra kostnadsbesparingar eftersom ökad kontroll i sig kan medföra återkrav så finns det ingen garanti för det.

För att kunna prioritera uppföljning högre ser vi att kommunerna behöver fler konkreta verktyg. Det gäller till exempel:

- Digitala stödverktyg, som rättsdatabaser och samordnade granskningssystem, anpassade även för mindre kommuners behov.
- Vi vill också lyfta vikten av myndighetssamverkan. Kommuner har ett ansvar för att följa upp välfärdstjänster, men har inte alltid tillgång till den information som krävs för att identifiera oseriösa aktörer. En fungerande samverkan mellan kommuner, IVO, Skatteverket, Försäkringskassan och andra myndigheter är en förutsättning för att effektivt kunna förebygga och motverka välfärdsbrott – inte minst i små kommuner där varje felaktig etablering får stor påverkan.

Förtydligande i kommunallagen

Statskontorets förslag att förtydliga kommunallagen när det gäller styrelsens uppsikt över kontrollen och uppföljningen av privata utförare innebär skärpta krav på styrelsen att mer aktivt utöva sin uppsikt inom detta område. Redan i dag kräver lagen att styrelsen har uppsikt över all verksamhet i kommunen eller regionen, men det föreslagna tillägget innebär en ytterligare tydliggörande och skärpning av detta ansvar.

Kravet på att styrelsen årligen ska rapportera till fullmäktige innebär att styrelsen behöver inhämta information från nämnderna för att kunna ge en samlad återkoppling. Genom denna återrapporering ges fullmäktige ett underlag som kan användas som stöd för framtida beslut.

Vård och omsorg anser dock att det bör vara upp till varje kommun och region att avgöra hur rapporteringen av uppföljningen ska utformas i praktiken. I vår kommun sker årlig rapportering redan i dag, då vård och omsorg redovisar sitt uppföljningsarbete av avtal till vård och omsorgsnämnden.